

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Iansenij doctrina refellitur, & omnia infidelium opera non esse
peccata demonstratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

in enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? & ex illo Isaia 1. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus &c. Ne offeratis sacrificium frustra; incensum abominatio est mihi &c. Cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam manus enim vestre sanguine plene sunt.

III. Respondeo, Deum verbis illis non significare, hæc omnia esse peccata, ex eo solum quod à peccatoribus fierent, sed tantum reprehendere pravā intentionem Judaeorum, à qua procedebant: illi enim hæc non ex affectu religionis & honesti præstabant, sed ex hypocrisis & vana gloria, omnemque suam iustitiam in cultu illo externo consti-
tuebant, contemptā virtute, & cultu Dei interno, juxta illud Isaia 29. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me.

II2. Obijciunt secundò: Omnes actus hominis in peccato mortali existentis, referuntur ex parte operantis ad malum finem: Ergo sunt peccaminosi & moraliter mali. Consequentia patet: actus enim ex objecto & specie boni, ex intentione mali finis viciantur: Antecedens probatur. Existens in peccato mortali, omnia quæ appetit ordinat ad bonum privatum, ut in ultimum finem; ut enim in Tractatu de peccatis ostendimus, ultimus finis peccatoris est vel ipse peccator, vel bonum proprium & privatum ipsius: Ergo omnes actus hominis, in peccato mortali existentis, referuntur ex parte operantis ad malum finem.

Disp. 10.
art. 2.

Respondeo negando Antecedens: ad cuius probationem, nego pariter Antecedens: etsi enim omnes actus peccatoris sistant in bono proprio, non tamen per omnes in tali bono ultimum finem constituit, sed per illos duntaxat, qui sistant in ipso privativè, excludendo scilicet gratiam & charitatem, per quam fieri debet relatio ad finem supernaturalem, & huiusmodi sunt sola peccata mortalia: alij verò actus honesti, aut venialiter peccaminosi, quos existens in peccato mortali elicit, in bono proprio sistant duntaxat præcisivè; quia non excludunt talem relationem, sed solum ab ea præcindunt, ut loco citato fusè exposuimus: unde ad hunc locum Lectorem remittimus, ne eadem sapius repetamus.

II4. Obijciunt tertio contra secundam conclusionem, Opus hominis erecti ad ordinem supernaturalem, redditur malum ex defectu ordinationis ad supernaturalem finem: At talem circumstantiam nequit ponere sine charitate: Ergo nec sine illa opus aliquod moraliter bonum elicere. Minor patet: Major probatur. Cum enim in homine natura sensitiva cum rationali conjuncta invenitur, omnis actus liber, circa bonum conveniens naturæ sensitivæ elicitus, redditur malus ex defectu ordinationis ad bonum conforme naturæ rationali, ut docet D. Thomas suprà quæst. 18. art. 9. ubi ex hoc principio infert, nō posse dari actum liberum indifferentem in individuo: At in homine elevato ad ordinem supernaturalem natura invenitur conjuncta cum elevatione ad gratiam: Ergo similiter ex defectu ordinationis ad finem conformem gratiæ, vitiosum redditur omne opus morale ordinis naturalis.

Respondeo negando Majorem: ad cuius probationem, nego etiam Majorem: causa enim adæquata effectus ibi relati, non est conjunctio naturæ sentientis cum rationali, sed subordinatio quam habet ad illam in omni actu deliberato: eam enim natura sensitiva ratione sui non sit libera, actum aliquem deliberatum exercere ne-

Tom. IV.

A quit, nisi ut subordinata rationali; eo autem ipso quod homo ut rationalis operatur, tenetur apponere finem rationi conformem, subindeque ex defectu istius finis, quodvis illius opus viciatur: homo verò ad ordinem supernaturalem erectus non subordinatur in omni actu suo formæ elevanti, & ideo non tenetur omni actui finem elevationi conformem apponere; & per consequens ex defectu istius finis opus ejus non viciatur.

Denique contra eandem conclusionem obijci possunt quædam Augustini testimonia, quibus aperte significat, cæterarum virtutum actus esse vitiosos, nisi à charitate imperentur: ait enim lib. de gratia & libero arbitrio cap. 15. *Præcepta charitatis tanta ac talia sunt, ut quidquid se putaverit homo bene facere, si fiat sine charitate, nulla modo fiat bene.* Item in lib. de moribus Ecclesiæ, Epist. 106. & lib. 1. Retractationum cap. 15. dicit *omnia bona hominis in summum bonum referenda esse.* Et lib. 19. de Civit. cap. 15. *Virtutes (inquit) dū propter se appetuntur, superba vitia sunt.*

Ad primum dicendum, Augustinum loqui de bonitate morali, non quacumque, sed supernaturali, in qua fundatur condignum meritum vitæ æternæ: hæc enim bonitas gratiam & charitatem in operante præsupponit.

Ad secundum respondeo, vel Augustinum solum velle opera bona per charitatem in Deum referri debere, ut sint condigne meritoria æternæ gloriæ: vel si ad eorum bonitatem moralem ipsorum relationem in Deum exigit, loqui de relatione in Deum, in quolibet opere honesto & moraliter bono imbibita: cum enim quilibet actus honestus sit participatio quædam rectitudinis moralis voluntatis divinæ, & obsequium ei gratum & honorificum, intrinsecè ac per se in Deum, ut luminis rationis, ac totius boni honesti authorem, refertur.

Ad tertium dicatur, Augustinum ibi disputare contra Stoicos, qui ultimum finem hominis, ac summum bonum, in virtute collocabant; unde solum intendit, affectum quo virtus tanquam ultimus finis appetitur, non esse actum virtutis, sed superbiam.

§. III.

Fansenij doctrina refellitur, & omnia infidelium opera non esse peccata demonstratur.

Dico secundò: Falsum est dicere, gratiam fidei, seu fidem supernaturalem, ita necessariam esse ad bene operandum, ut sine illa nihil boni fiat, omniaque infidelium opera sint peccata.

Probatur primò ex Scriptura, quæ hortatur sapientis peccatores, etiam infideles, ad jejunium, orationem, eleemosynam, & alia bona opera: Ergo supponit posse ab illis bene fieri, neque enim hortatur ad malè operandum. Unde Daniel. 4. Propheta sic alloquitur Regem Nabuchodonozor: *Consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime:* At peccata non redimuntur peccatis: Ergo illæ eleemosynæ Regis, licet infidelis, non erant peccata, sed opera misericordiæ, apta ad impetrandam Dei misericordiam, & flectendam ipsius iram, ac ultionem imminentem avertendam.

Deinde Scriptura variis in locis refert aliqua infidelium opera fuisse à Deo remunerata, quale est beneficium præstitum Israelitis ab obstetricibus Aegyptiis, quod Deus remuneratus est edificando eis domos, ut dicitur Exodi 1. & gratia

F ij

præstita à Rahab exploratoribus Israëlitarum, quam Josué, juxta Dei voluntatem, alio beneficio compensavit, ut refertur Josué 2. & 6. Item Ezechiel. 29. Nabuchodonozor dicitur sui operis mercedem à Deo accepisse. Et Augustinus lib. 5. de civit. Dei cap. 15. asserit Deum dedisse Romanis infidelibus imperium amplum, ut eorum virtutes in hac vita remunerationem aliquam haberent. Ex quibus omnibus locis possumus hoc argumentum deducere. Deus nulla peccata remuneratur, sed punit: At opera aliqua infidelium remuneratus est: Ergo aliqua opera infidelium non sunt peccata. Quam rationem insinuat Hieronymus in cap. citatum Ezechielis, ubi sic ratiocinatur: *Ex eo quod Nabuchodonozor mercedem accepit boni operis, intelligimus etiam Ethnicos, si quid operis boni fecerint, non absque mercede, Dei judicio præteriri.*

120. Probatur secundò ex Augustino de spiritu & litt. cap. 27. ubi ait, esse quadam facta infidelium, à gratia Christi alienorum, qua secundum justitiæ regulam non modò vituperare non possumus, verum etiam meritò, rectèque laudamus: *quāquam si discutatur quo fine fiant, vix inveniantur qua justitiæ debitam laudem, defensionemve mereantur.* Ejusque rei rationem reddens, subdit immediate post, initio scilicet capitis 8. *Veruntamen quia non usque adeò in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint, unde meritò dici possit, etiam in ipsa impietate vite sua facere aliqua legis, vel sapere.* Et paulò inferius de Gentibus loquens: *Ipsi homines erant (inquit) & vis illa natura inerat eis, quā legitimū aliquid anima rationalis & sentis & facit.* Denique ibidem addit: *Sicut non impediunt à vita æterna justum quadam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur: sic ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cujuslibet pessimi invenitur.*

121. Confirmatur: Idem S. Doctor Epist. 99. ad Evodium, de quibusdam Ethnicis loquens ait quod: illi, exceptio Dei cultu in quo erraverunt, colentes vana que publicè colenda fuerant instituta, & creatura potius quàm creatori servientes, in ceteris moribus, parsimonia, continentia, castitatis, sobrietatis, mortis pro patriæ salute contemptu, servatæque fidei, non solum civibus, verum & hostibus imitandi proponuntur. Et Epist. 130. laudat continentiam Polemonis Ethnici adolescentis, aitque illam fuisse donum Dei. Item libro de gratia Christi cap. 14. ex subita mutatione Regis Affueri in favorem Judæorum, infert, intelligendum & fatendum esse, *Non lege atque doctrinā sonante forinsecus, sed internā atque occultā, mirabili atque ineffabili potestate, operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates:* Ergo ex Augustino omnia opera infidelium non sunt mala.

122. Responder Jansenius libro 4. de statu naturæ lapsæ cap. 5. & 6. his testimoniis, quæ ex Scriptura & Augustino adduximus, tantum probari in infidelibus dari aliqua opera bona ex officio, seu ex parte objecti, sed non bona omni ex parte, præsertim verò ex parte finis: cum enim talia opera pravum finem respiciant, vel debito fine careant, mala sunt, & vera peccata.

123. Sed contra primò: Augustinus opera aliqua infidelium dicit esse adeò bona, ut secundum justitiæ regulam meritò rectèque laudanda sint: At justitiæ regula attendit præcipuè ad finem & inten-

A tionem operantis, & operantem actum bonum ex intentione mala, non dignum laude, sed vituperio censet: Ergo Augustinus sentit dari in infidelibus aliqua opera bona, non solum ex objecto quod respiciunt, sed etiam ex fine & intentione quæ fiunt. Nec obstat quod ibidem de illis operibus subdat: *Quamquam si discutatur, quo fine fiant, vix inveniantur qua justitiæ debitam laudem mereantur:* nam particula, *vix*, non significat ea nunquam in infidelibus reperiri, sed tantum ea rarò & difficulter in ipsis inveniri, quia illi ut plurimum ex aliquo pravo motivo, præsertim ex vana gloria, operantur, ut infra dicemus.

124. Secundò, Idem S. Doctor Epist. 99. citatà asserit dari in infidelibus aliqua opera adeò bona, ut meritò proponantur imitanda: At opera bona solum ex objecto, & mala ex fine operantis, cum sint vera peccata, non debent proponi ut imitanda, sed potius ut detestanda: Ergo idem quod prius.

125. Tertiò, Idem Augustinus ibidem addit, quod etsi talia opera infidelibus non profint in ordine ad vitam æternam, ita tamen delectant, ut eos in quibus fuerint vellemus ab inferno liberari, nisi aliter se haberet sensus humanus, aliter justitia Creatoris: At hoc de operibus, quæ sunt bona ex objecto, & mala ex fine operantis, rectè dici non potest; alioquin posset quis legitimè optare beatitudinem danti eleemosynam formine indigenti, ex intentione eam inducendi ad peccatum, aut facienti quadam alia opera ex se bona & honesta, ex pravo fine: Ergo &c.

126. Quartò, Idem Doctor Sanctus Epist. 130. citatà ait continentiam Polemonis, id est, affectum efficacem continendi, in quo primò & præcipuè virtus illa consistit, fuisse donum Dei: At si existimasset affectum illum fuisse vitiosum, & veri peccati sorde contaminatum, non debuisset illum appellare donum Dei; absurdum enim & impium est dicere peccatum esse donum Dei: Ergo &c.

127. Quintò, Augustinus, ut supra vidimus, ex subita mutatione Regis Affueri ab indignatione ad lenitatem, infert Deum operari in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates: At hoc non rectè inferret, si existimaret affectum illum Affueri, Judæis favorabilem, fuisse malum & vitiosum ex fine, cum Deus author peccati esse non possit, nec illud in cordibus hominum operari: Ergo idem quod prius.

128. Sextò, Scriptura, Augustinus, & Hieronymus, locis supra relatis, testantur aliqua infidelium opera fuisse à Deo remunerata: At si illa fuissent mala ex intentione & affectu vitioso operantis, aut ex defectu relationis in Deum, non fuissent remunerata à Deo, cum talia opera non mercedem, sed pœnam mereantur: Ergo Scriptura & SS. Patres citati, sentiunt illa fuisse bona, non solum ex objecto, sed etiam ex fine operantis.

129. Denique Augustinus loco citato libri de spiritu & litt. ait: *Sicut non impediunt à vita æterna justum quadam peccata venialia, sine quibus hæc vita non ducitur: sic ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cujuslibet pessimi invenitur.* Sed hæc oppositio peccatorum venialium in justis, & bonorum operum in infidelibus, non esset bona, si hæc opera ratione finis pravi, vel defectu finis debiti, essent peccata venialia, vel quod pejus est, mortalia: nec rectè diceret Augustinus, ea

non prodesse impio ad vitam æternam; nam si illa essent mala & vera peccata, non solum non prodesse ad vitam æternam, sed etiam illi obessent, ut patet: Ergo sentit opera illa infidelium non fuisse mala ex fine operantis.

130. Probatur tertio conclusio ex D. Thoma, fidelissimo Augustini Discipulo, quem Janfenius *Augustinum contractum* appellat. Hic enim S. Doctor ita clarè & expressè nostræ patrocinatur sententiæ, ut de ejus mente nefas sit dubitare. Ait enim super cap. 14. Epistolæ ad Roman. lect. 3. *Cum aliquis infidelis ex dictamine rationis aliquod bonum facit, non referendo ad malum finem, non peccat. Non tamen opus ejus est meritum, quia non est gratiæ informatum.* Et super caput 1. Epistolæ ad Titum lect. 4. exponens hæc verba Apostoli: *Coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum*, subdit: *Quando peccator facit aliquod bonum, secundum quod est peccator & infidelis, totum est peccatum ex radice: sed si quid facit ex principio alicujus boni quod habet, ut fidei informis, vel naturæ, non est immundum.* Item 2. 2. quæst. 10. art. 4. quærit, *utrum omnis actio infidelis sit peccatum?* & respondet negativè: *Quia (inquit in resp. ad 3.) per infidelitatem non corrumpitur totaliter in infidelibus ratio naturalis, quin remaneat in ipsis aliqua veri cognitio, per quam facere possunt aliquod opus de genere bonorum.* Quam rationem suprâ insinuat Augustinus, cum dixit quod in anima hominis non est adeo derita imago Dei terrenorum affectuum labe, ut nulla in ea veluti extrema lineamenta remanserint.

331. Quartò suadetur conclusio, & simul præcipuum Janfenij fundamentum convellitur. Potest infidelis liberè aliquem actum elicere, qui tendat in objectum honestum, cui nulla prava apponatur circumstantia, nec ulla ex debitis desit: Sed iste actus est moraliter bonus: Ergo &c. Minor constat: nihil enim amplius requiritur ad opus moraliter bonum. Major verò probatur quantum ad singulas partes. Et primò quòd possit infidelis liberè elicere actum ex objecto honestum, patet: quia potest liberè eleemosynam indigenti largiri, debitum solvere creditori, honorare parentes &c. quilibet autem ex illis actibus habet, ut constat, objectum ex se honestum. Secundò quòd possit, eliciendo aliquem ex illis actibus, nullam pravam circumstantiam illi apponere, sic ostenditur. Si quæ esset mala circumstantia, sine qua non posset infidelis elicere prædictos actus, vel esset ipsa infidelitas cum qua operatur, vel vana gloria, aut aliud finis pravus, in ordine ad quem tales actus eliceret? Sed potest infidelis dare eleemosynam indigenti, absque eo quòd circumstantia infidelitatis ejus vitiet talem actum; potest enim illum elicere, non ut infidelis formaliter, sed ut agens per rationem, & ut habens liberum arbitrium, ita ut ipsa infidelitatis circumstantia materialiter solum se habeat, subindeque nihil malitiæ influat in talem actionem; unde S. Thomas loco ultimò citato ait: *Sicut habens fidem potest aliquod peccatum committere in actu quem non refert ad fidei finem, vel venialiter, vel etiam mortaliter peccando, ita etiam infidelis potest aliquem actum bonum facere, in eo quòd non refert ad finem infidelitatis:* item potest operari talem actum propter honestatem eleemosynæ præcisè, non intendendo vanam gloriam, aut aliud malum finem; nam ipsa honestas actionis est, saltem aliquando, motivum sufficiens voluntati

Tom. IV.

A ad eam eliciendam vel imperandam, maxime quando talis actio non est difficilis: *Si enim (inquit Soto) potest unusquisque pro libito suo proficere denarium in flumen, cur non poterit donare pauperi sine alia mala circumstantia, eo quòd est honestum?* Ergo &c.

Denique quòd possit infidelis elicere actum moralem cui nulla desit ex debitis circumstantiis, sic demonstratur. Si semper in omni ejusmodi opere ab infideli elicito deesset aliqua debita circumstantia, ut contendit Janfenius, maxime, ut existimat, ordinatio talis actus ad Deum tanquam ad ultimum finem: Atqui potest hæc circumstantia non deesse tali actui, sed sufficienter ipsum afficere: Ergo potest nulla ei deesse debita circumstantia. Probatur Minor: Ad hoc enim non requiritur quòd ab operante intendatur talis relatio, sed sufficit quòd ipse actus ex natura sua, sive objecto, ordinetur in Deum, tanquam bonum particulare in bonum universale, & quòd ille qui eum actum elicit, non impediat talem ordinationem, ipsum ad pravam aliquem finem ordinando, vel alià malà circumstantiā vitiando; eo enim ipso quòd non impediatur relatio, quam actus ex natura sua importat ad Deum tanquam ultimum finem, refertur ad eum, saltem interpretativè, & bonitatem ex tali relatione acquirit: constat autem ex jam dictis, quòd infidelis potest ita se gerere, eliciendo ejusmodi actum, quòd ipse relationem ad Deum non impediat, per appositionem pravi finis, aut alterius malæ circumstantiæ: Ergo &c.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio hoc exemplo. Sicut lapis ex natura sua tendit in centrum, ut in terminum & finem sui moris, nisi violenter sursum impellatur ab agente extrinseco: ita quodlibet opus ex objecto & ex natura sua bonum & honestum, tendit in Deum, ut luminis rationis, ac totius boni honesti autorem, nisi violenter ab homine in finem malum referatur. Unde qui elicit actum honestum & bonum ex objecto, nullam apponendo malam circumstantiam, censetur (interpretativè saltem) operari propter Deum: quòd ad bonitatem moralem actuum humanorum sufficit. Si verò aliqua mala circumstantia tali actui apponatur, non retinet bonitatem moralem quam habet ex objecto; quia per hujusmodi circumstantiam impeditur effectus talis tendentiæ, qui est ipse unio moralis cum Deo, & consequenter participatio bonitatis ipsius: sicut per detentionem violentam gravis in loco sursum, impeditur effectus inclinationis, quam habet ad centrum, nempe unio physica ipsius cum centro, sive cum loco deorsum.

Potest etiam probari conclusio ex absurdo & inconvenienti, quòd sequitur ex doctrina Janfenij. Si enim omnium infidelium opera sint peccata, sequitur quòd quando infidelis obligatur ad observantiam alicujus præcepti naturalis, tunc sive observe, sive non observe tale præceptum, peccat: supponamus enim quòd infideli miser aliquis occurrat, cui ex præscripto legis naturæ reneatur subvenire; in tali casu si non succurrat, peccat, quia facit contra præceptum naturale, peccat etiam si ei subveniat, & eleemosynam tribuat, cum juxta doctrinam Janfenij, omnia infidelium opera sint peccata: quidquid ergo faciat miser ille infidelis, sive observe, sive non observe, legis naturæ præceptum, in peccatum ruit, subindeque necessariò peccat, quòd sine errore affirmari nequit.

F iij

Lib. I.
de natura
& gratia
cap. 10.

132.

133.

134.